

Foreløbigt ikke tegn på lønprisspiral, trods faldende købekraft

INDLÆG

20.09.2022

Af forsker Anders Bruun Jonassen og forskningschef Jan Rose Skaksen
ROCKWOOL Fondens Forskningsenhed

Denne kommentar ser nærmere på lønudviklingen på det danske arbejdsmarked i lyset af de kraftige stigninger i forbrugerpriser, der i tiltagende grad har præget dansk og europæisk økonomi.

Et væsentligt spørgsmål er, hvorvidt de stigende forbrugerpriser vil afføde stigende lønkrav som kompensation for lønnens faldende købekraft.

Stigende lønkrav kan risikere at bidrage til inflationspresset og dermed vanskeliggøre tilbagevenden til en lavere prisudviklingstakt. Omvendt betyder højere priser lavere forbrugsmuligheder og efterspørgsel.

Lønvækst og tilbageværende arbejdskraftressourcer

Vi har tidligere vist, at andelen af 25-54-årige danske statsborgere uden beskæftigelse, hidtil har været en brugbar indikator for lønudviklingen på det danske arbejdsmarked. [1]

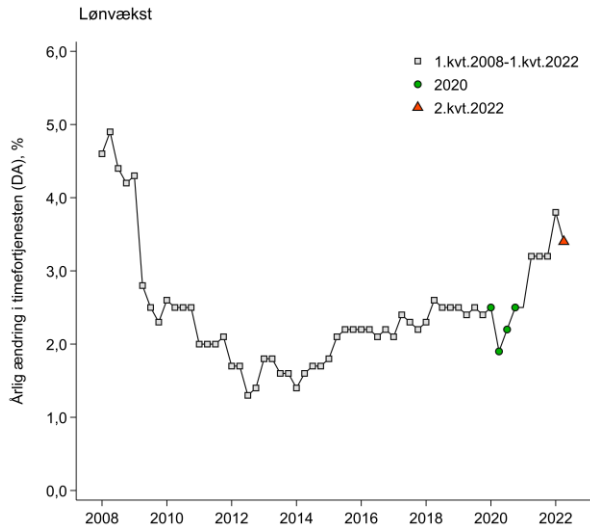
Spørgsmålet er om lønnen nu er begyndt at stige hurtigere end hvad der umiddelbart kan forklares af stadig færre tilbageværende arbejdskraftressourcer.

Figur 1A viser udviklingen i lønstigningstakten på det private arbejdsmarked (DA-området) siden 2008, mens Figur 1B viser udviklingen i andelen ikke-beskæftigede 25-54-årige danske statsborgere.

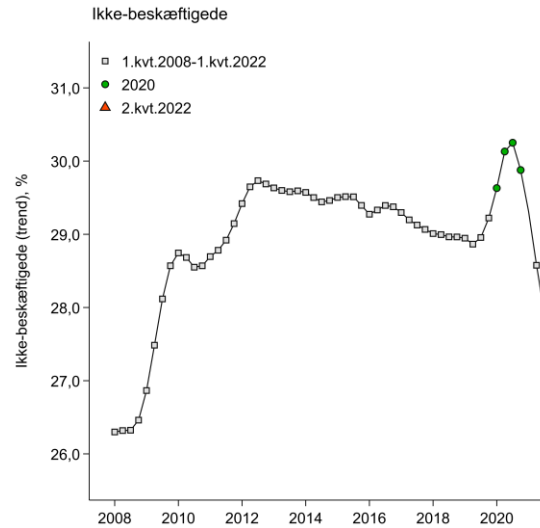
Figur 1A viser en tydelig opadgående tendens i lønstigningstakten. Denne udvikling er imidlertid sket sideløbende med et markant fald i andelen af ikke-beskæftigede, jf. Figur 1B.

Figur 1

Figur 1A

Figur 1B

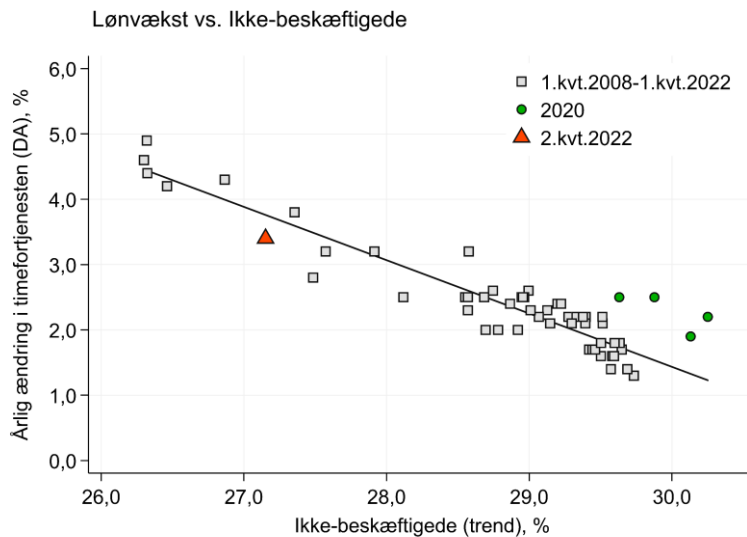
Note: "Ikke-beskæftigede" er beregnet som (1-fuldtidsbeskæftigelsesfrekvensen) for 25-54-årige danske statsborgere. Sæsonkorrektion og trend vha. JDemetra+.

Kilde: DA samt egne beregninger pba. DST og STAR.

Figur 2 viser sammenhængen mellem lønstigningstakten (Figur 1A) og andel ikke-beskæftigede (Figur 1B) siden 2008, hvor seneste datapunkt, 2. kvartal 2022, er fremhævet (trekant).

Figur 2 viser sammenhængen mellem lønstigningstakten (Figur 1A) og andel ikke-beskæftigede (Figur 1B) siden 2008, hvor seneste datapunkt, 2. kvartal 2022, er fremhævet (trekant).

Figur 2

Note: "Ikke-beskæftigede" er beregnet som (1-fuldtidsbeskæftigelsesfrekvensen) for 25-54-årige danske statsborgere. Observation for år 2020 indgår ikke i den beregnede sammenhæng. Sæsonkorrektion og trend vha. JDemetra+.

Kilde: Egne beregninger pba. tal fra DA, DST og STAR.

Foreløbigt er der altså ikke tegn på ekstraordinære priskompenserende lønkrav, dvs. lønstigninger ud over hvad der kunne forventes, givet de fortsat færre tilbageværende arbejdskraftressourcer.

Den relativt stabile sammenhæng mellem lønudvikling og andel ikke-beskæftigede er imidlertid udfordret af den aktuelle prisudvikling.

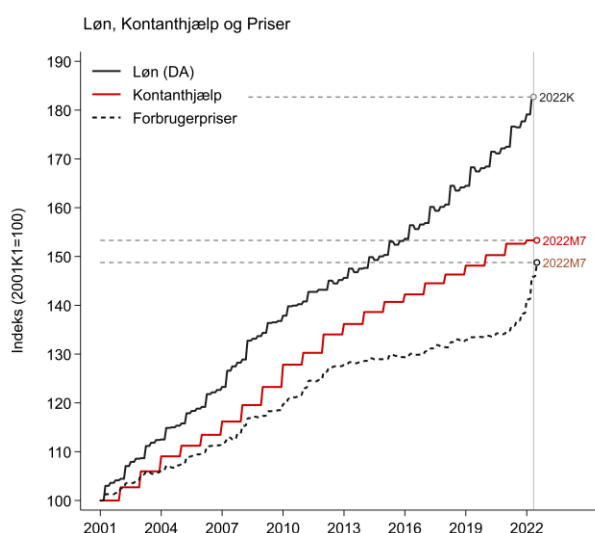
Prisudvikling og købekraft

Figur 3A viser udviklingen i løn, kontanthjælp og forbrugerpriser i forhold til 2001. Figuren viser hvorledes forbrugerpriserne siden medio 2021 er steget hurtigere end lønnen, og i særdeleshed kontanthjælpen.

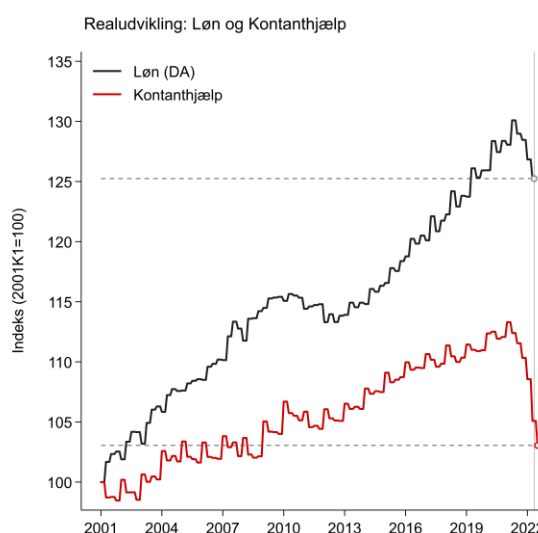
Figur 3B korrigerer for prisudviklingen og illustrerer konsekvensen af de højere priser for realværdien af løn og mange overførselsindkomster, her eksemplificeret ved kontanthjælpssatsen.

I forhold til medio 2021 var reallønnen i 2. kvartal 2022 faldet med 3,7 procent, mens værdien af kontanthjælp var faldet knap 10 procent fra primo 2021 til i juli 2022 (jf. Figur 3B). [2]

Figur 3

Figur 3A

Note: Serier indekseret: 2001=100. "Kontanthjælp" angiver kontanthjælpssatsen for ikke-forsørgere over 30 år. Fra 2020 inkluderer "Kontanthjælp" bidrag til den obligatoriske pensionsopsparing. Vertikal linje angiver sidste datapunkt for "Løn (DA)". Øvrige serier inkluderer yderligere én måned.

Kilde: Egne beregninger pba. tal fra DA og DST.

Idet "Kontanthjælp" reguleres på linje med en lang række andre overførselsindkomster, herunder fx dagpenge og sygedagpenge, er "Kontanthjælp" i Figur 3 også dækkende for udviklingen disse indkomster.

Prisudviklingen indebærer således en væsentlig reduktion i mange realindkomster, herunder særligt overførselsindkomster, der i mindre grad kompenseres for aktuelle prisstigninger (jf. fodnote 2). [3]

Et åbent spørgsmål er således fortsat, hvorvidt prisudviklingens udhuling af lønnens købekraft, og i særdeleshed inflationsforventninger, vil afstedkomme et ekstraordinært lønpres.

Men med til dette spørgsmål hører i høj grad også konsekvenserne af prisstigningernes udhuling af overførselsindkomsternes købekraft.

Lønstigninger der kompenserer for højere priser, vil understøtte lønnens aktuelle købekraft. Men hvis den højere løn også øger priserne yderligere, vil overførselsindkomsternes aktuelle købekraft falde yderligere.
[4]

I den kommende tid vil lønudviklingen således ikke alene have betydning for efterspørgsel og prisudvikling, men også have midlertidige fordelingsmæssige implikationer. Den hidtil stabile indkomstudvikling og fortsatte beskæftigelsesfremgang er gået en langt mere usikker tid i møde.

ROCKWOOL Fondens kommentarer har ikke været underlagt peer review.

[1] Se fx seneste kommentar om lønudviklingen (fra januar 2022):

www.rockwoolfonden.dk/udgivelser/voksende-efterspoergselspres-paa-arbejdsmarkedet/

[2] Der er to primære årsager til, at priserne siden medio 2021 er steget hurtigere i forhold til "Kontanthjælp" end i forhold til løn:

1) Mens lønningerne (i gennemsnit) justeres løbende (jf. Figur 2A), reguleres "Kontanthjælpssatsen" kun én gang årligt (ved årsskifte). Reguleringer sker pba. lønudviklingen i året før det foregående (reguleringen for 2022 blev fx fastsat pba. lønudviklingen i 2020).

2) Siden 2016 er overførselsindkomster, som en del af finansiering af Skattereformen 2012, blevet "mindre-reguleret" med -0,75 procentpoint (fortsætter til og med 2023).

[3] Mens reallønnen i 2.kvt.2022 var på niveau med reallønnen i 2019, var kontanthjælpens købekraft i juli 2022 på niveau med 2008.

[4] Overførselsindkomster reguleres efter højere lønstigningstakter med væsentlig forsinkelse (jf. fodnote 2, punkt 1).